

Hodnocení výsledků zemědělských podniků za účetní rok 2019 na základě dat FADN

Ing. Martina Harvilíková

Ing. Jana Macháčková

Kontaktní pracoviště FADN (Zemědělská účetní datová síť) při Ústavu zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI), resortní organizaci Ministerstva zemědělství, provádí každoročně výběrové šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků. FADN je jediným zdrojem mikroekonomických údajů založených na metodice, která je harmonizovaná v rámci celé Evropské unie, a jejímž cílem je poskytovat reprezentativní a spolehlivý zdroj informací pro hodnocení opatření přijatých v rámci společné zemědělské politiky.

Ekonomické výsledky zemědělských podniků získané na základě šetření FADN byly v roce 2019 pozitivní. Území ČR bylo znovu zasaženo suchem a část území byla navíc postižena kalamitním přemnožením hraboše polního. Nicméně průběh počasí byl pro značnou část rostlinné produkce příznivý a výnosy většiny významných plodin byly meziročně vyšší, např. výnos pšenice se v souboru podniků celkem mezi roky zvýšil o 7,7 %. Příhodné byly ve sledovaném roce také tržní podmínky, neboť ceny zemědělských výrobců oproti předchozímu roku opět vzrostly. Meziročně tedy u rostlinné produkce došlo k poměrně významnému nárůstu o 5,3 %. Živočišná produkce zaznamenala 1,1% nárůst, a zůstala tak víceméně na úrovni roku 2018. Celkové stavy skotu mírně poklesly, stejně jako ceny hovězího masa. Produkce mléka a mléčných výrobků mírně stoupla díky růstu ceny mléka spolu s mírným nárůstem průměrné roční dojitosti. Produkce vepřového masa se rovněž zvýšila díky nárůstu cen. Celkové vynaložené náklady v roce 2019 se zvýšily o přibližně 3 %, hodnota provozních dotací a podpor přepočtená na hektar zemědělské půdy poklesla asi o 4 % a objem vyplacených investičních dotací se snížil zhruba o 6 %. Došlo k meziročnímu nárůstu čisté přidané hodnoty přepočtené na AWU (roční pracovní jednotku) o necelá 4 %, a to díky mírnému poklesu pracovní síly při růstu celkové produkce. Důchod ze zemědělské činnosti se za soubor podniků celkem snížil o téměř 5 %, a to i přes mírný nárůst čisté přidané hodnoty vlivem poklesu investičních dotací a nárůstu externích faktorů.

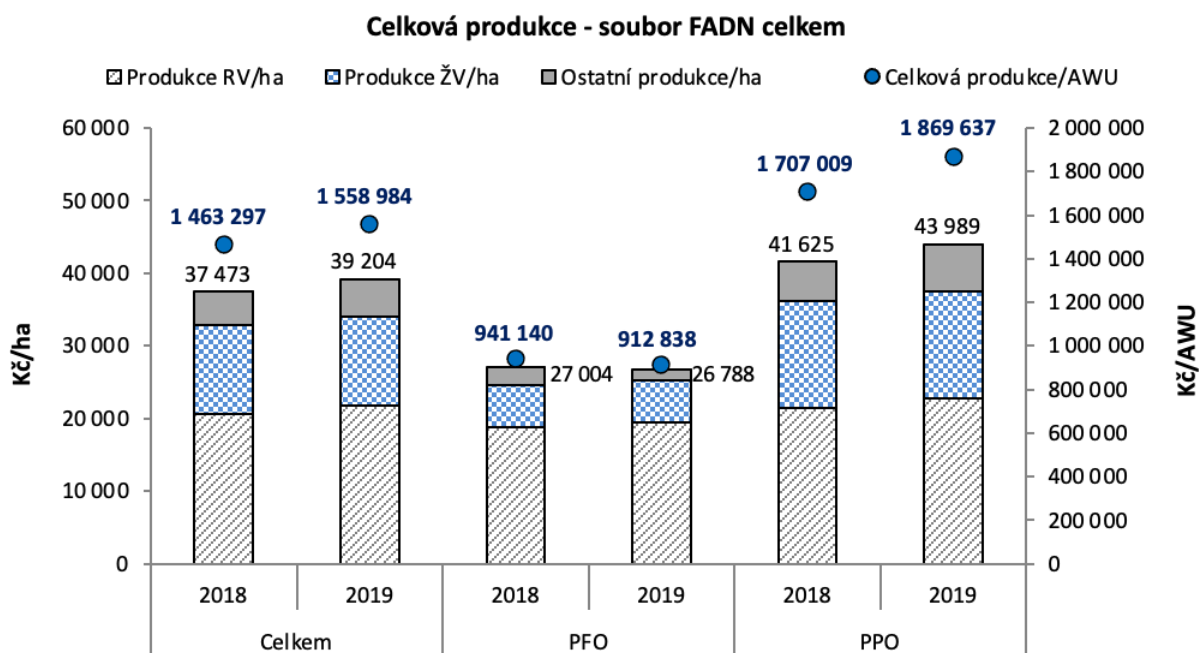
Podniky specializované na chov prasat a drůbeže nebyly do následujícího hodnocení zahrnuty.

Produkce

Celková produkce dosáhla v roce 2019 hodnoty 39,2 tis. Kč/ha, což bylo o téměř 5 % více než v roce předešlém. Rostlinná produkce se zvýšila o 5,3 % na 21,8 tis. Kč/ha, pouze mírně vzrostla živočišná produkce (+1,1 %) na 12,3 tis. Kč/ha, k nejvyššímu meziročnímu nárůstu však došlo u ostatní produkce (o téměř 11 %) na hodnotu 5,2 tis. Kč/ha, jednalo se především o zpracování produktů rostlinné výroby a o produkci obnovitelných zdrojů energie (OZE), což souviselo s příznivým rokem pro rostlinnou výrobu.

Celková produkce podniků právnických osob (PPO) se meziročně zvýšila, a to v přepočtu na hektar o 2,4 tis. Kč na hodnotu téměř 44 tis. Kč/ha (+5,7 %). Produkce rostlinné výroby stoupla o 1,2 tis. Kč/ha na 22,7 tis. Kč/ha (+5,8 %), a to zvláště díky nárůstu produkce obilovin

(+10,2 %), krmných plodin (+12,9 %), ale také zeleniny (+18,3 %) nebo brambor (+47,8 %). Produkce živočišné výroby u PPO zůstala téměř na úrovni předchozího roku s hodnotou 14,7 tis. Kč/ha (+0,7 %). Při snížení stavů dojnic o 2,2 % (na hodnotu 13,19 DJ/100 ha) a zvýšení dojivosti (o necelá 2 %) se mírně zvýšila produkce mléka a mléčných výrobků (+1,7 %). Produkce hovězího masa zůstala téměř na úrovni roku 2018 (+0,1 %), při mírném poklesu stavů skotu (-0,73 DJ/100 ha). Ostatní produkce se ve skupině podniků PPO meziročně zvýšila o 1,0 tis. Kč/ha na hodnotu 6,5 tis. Kč/ha (+18,4 %).

Zdroj: Šetření FADN CZ

Celková produkce podniků fyzických osob (PFO) zůstala na úrovni předchozího roku (- 0,8 %). Produkce rostlinné výroby u PFO stoupla o 650 Kč/ha na 19,4 tis. Kč/ha (+3,5 %), a to díky nárůstu produkce obilovin (+5,0 %), krmných plodin (+17,9 %), zeleniny (+27,6 %) nebo brambor (+7,3 %), oproti tomu produkce olejnin poklesla stejně jako u podniků právnických osob. Produkce živočišné výroby zůstala u PFO také na úrovni předchozího roku s hodnotou 5,8 tis. Kč/ha (+0,4 %). Stavby dojnic u podniků fyzických osob meziročně vzrostly o 8,2 % (na hodnotu 2,99 DJ/100 ha) a při téměř nezměněné průměrné dojivosti (-0,4 %) se produkce mléka a mléčných výrobků mírně zvýšila (+4,6 %). Produkce hovězího masa poklesla (-5,6 %) při mírném snížení stavů skotu (-2,8 %). Ostatní produkce se ve skupině podniků PFO snížila na hodnotu 1,6 tis. Kč/ha (-36,1 %).

Náklady

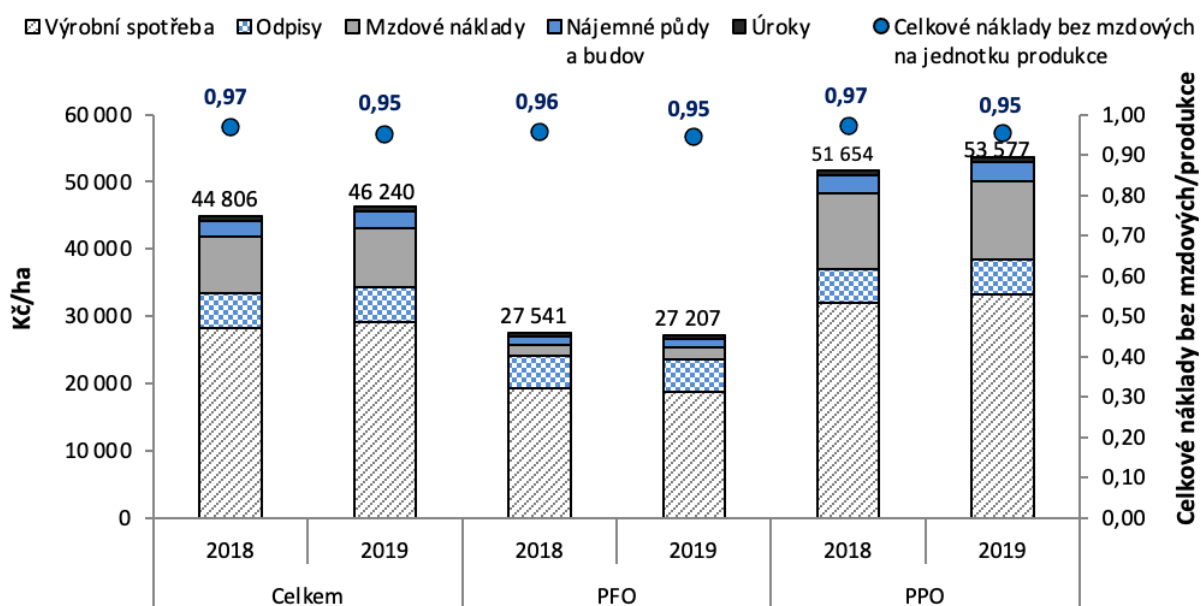
Celkové náklady v roce 2019 meziročně opět mírně vzrostly o 3,2 % na hodnotu 46,2 tis. Kč/ha. Hodnota podílu nákladů na produkci bez započtení mzdových nákladů poklesla o 1,6 %. Náklady za celý výběrový soubor podniků (bez započtení mzdových nákladů) dosáhly necelých 95 % celkové produkce.

Celkové náklady PPO meziročně vzrostly o 3,7 % na 53,6 tis. Kč/ha. Výrobní spotřeba se zvýšila o 4,1 %. Přímé náklady činily necelých 62 % z výrobní spotřeby a ostatní věcné náklady zbývajících 38 %. Mezi přímými náklady vzrostla u PPO hnojiva nakupovaná (+9,2%), mírně vzrostly také náklady na osiva nakupovaná (+3,0%), prostředky ochrany

rostlin (+1,5 %) a krmiva nakupovaná (+1,6 %), o 12,2 % pak vzrostly specifické náklady OGA (ostatní výdělečné činnosti), což souvisí s nárůstem ostatní produkce. Naopak k mírnému poklesu došlo u krmiv vlastních (-3,8 %). Ostatní věcné náklady, tedy zejména náklady budov a strojů, energie a služby, vzrostly u PPO o 4,7 % na hodnotu 12,8 tis. Kč/ha. Externí faktory, jakožto další významná položka celkových nákladů, se meziročně zvýšily o 3,9 % na hodnotu 15,2 tis. Kč/ha. Největší podíl na externích faktorech činily mzdové náklady, které se u PPO meziročně zvýšily o 3,3 % na 11,6 tis. Kč/ha, dále pak pachtovné, které vzrostlo o 4,2 % na 3,5 tis. Kč/ha.

U podniků fyzických osob celkem byl z pohledu nákladů trend opačný než u PPO, došlo k mírnému meziročnímu snížení (-1,2 %) na hodnotu 27,2 tis. Kč/ha. Přímé náklady u PFO klesly o 4,9 % na částku 10,4 tis. Kč/ha. Hnojiva nakupovaná, prostředky ochrany rostlin a krmiva vlastní, které tvoří nejvýznamnější položku přímých nákladů, setrvaly na úrovni předešlého roku, ke zvýšení došlo u osiv (+2,4 %) a krmiv (+7,8 %) nakupovaných, specifické náklady na ostatní výdělečné činnosti se snížily. Ostatní věcné náklady se zvýšily o 1,1 % na 8,4 tis. Kč/ha a externí faktory o 6,4 % na 3,6 tis. Kč/ha s tím, že mzdové náklady stouply o přibližně 12 % a pachtovné o 2,5 % na hodnotu 2,2 tis. Kč/ha. Celkové náklady PFO dosáhly ve sledovaném roce necelých 51 % hodnoty celkových nákladů podniků právnických osob.

Celkové náklady - soubor FADN celkem

Zdroj: Šetření FADN CZ

Dotace a podpory

Hodnota provozních dotací a podpor celkem přepočtená na hektar zemědělské půdy sledovaná dle metodiky FADN se meziročně snížila o 4,1 % na 12,0 tis. Kč/ha, hodnota dotací investičních rovněž poklesla (-6,2 %) na 819 Kč/ha. Ve sledovaném roce činila Jednotná platba na plochu včetně Greeningu a Mladého zemědělce 43,1 % z celkové hodnoty provozních dotací a podpor. Jednotná platba na plochu zahrnuje dle metodiky standardního výstupu FADN také dotační tituly „Greening“ a „Mladý zemědělec“.

Ostatní dotace, jakožto druhá nejvýznamnější položka, se meziročně snížily o téměř 14 % na hodnotu 3,1 tis. Kč/ha a dosáhly přibližně 26 % z celkové částky provozních dotací a

podpor. Nejvyšší měrou (42,5 %) se na ostatních dotacích podílely podpory na obnovitelné zdroje energie, které se meziročně snížily o 15,0 % na 1,3 tis. Kč/ha. Dále pak jsou v ostatních dotacích zahrnuty dobrovolné podpory vázané na produkci, přechodné vnitrostátní podpory, národní podpory a podpory výjimečného charakteru. Dotace ANC se oproti roku 2018 mírně snížily (-1,6 %) na 1,2 tis. Kč/ha. Dotace na výrobní spotřebu zaznamenaly nárůst (+12,3 %) na hodnotu téměř 1 tis. Kč/ha, naopak environmentální dotace meziročně poklesly o 8,2 % a dosáhly tak částky 1,4 tis. Kč/ha.

Ve skupině podniků právnických osob poklesla celková částka provozních dotací a podpor o 4,9 % na 12,5 tis. Kč/ha. Jednotná platba na plochu včetně Greeningu a Mladého zemědělce činila ve sledovaném roce 41,0 % z celkové hodnoty provozních dotací a podpor a zůstala na úrovni předchozího roku (+0,3 %). Došlo k poklesu ostatních dotací o 14,4 % na 3,8 tis. Kč/ha, především poklesly dotace na OZE, dále byly v roce 2018 přiznávány mimořádné dotace na zmírnění škod způsobených suchem v roce 2017 (tržní a krmné plodiny) i v roce 2018 (krmné plodiny), zatímco v roce 2019 byly poskytovány pouze mimořádné dotace na zmírnění škod způsobených suchem v roce 2018 (tržní plodiny). Snížily se rovněž environmentální dotace, které oproti předchozímu roku poklesly o téměř 10 % na 1,2 tis. Kč/ha. Naopak dotace na výrobní spotřebu vzrostly o 10,4 % na 1,2 tis. Kč/ha. Částka investičních dotací v přepočtu na hektar zemědělské půdy se u PPO mezi roky snížila o necelých 8 %.

Hodnota provozních dotací a podpor u PFO se meziročně snížila o 2,2 % na hodnotu 10,7 tis. Kč/ha. Jednotná platba na plochu (včetně Greeningu a Mladého zemědělce) se ve sledovaném roce na celkové hodnotě provozních dotací a podpor podílela asi 49 % a zůstala, stejně jako u PPO, na úrovni roku 2018 (+0,3 %). Druhou nejvýznamnější položkou provozních dotací a podpor u PFO byly environmentální dotace, které meziročně poklesly o 4,8 % na 1,9 tis. Kč/ha a tvořily tak 18,2 % z celkové částky. Dotace ANC u PFO poklesly o 1,8 % na 1,4 tis. Kč/ha. Ostatní dotace oproti předchozímu roku poklesly o 13,3 % na hodnotu 1,4 tis. Kč/ha, u PFO dosahují pouze necelých 38 % hodnoty ostatních dotací PPO, a to kvůli absenci bioplynových stanic v podnicích fyzických osob, které tím pádem nevykázaly téměř žádné přijaté podpory na obnovitelné zdroje energie. Investiční dotace se u PFO oproti roku 2018 snížily o 3,2 %.

Čistá přidaná hodnota a důchod ze zemědělské činnosti

Čistá přidaná hodnota (ČPH) se rovná celkové produkci s přičtením provozních dotací a odečtením výrobní spotřeby (přímé náklady a ostatní věcné náklady) a odpisů. Je to tedy ukazatel ekonomické výkonnosti podniku, musí pokrýt mzdy, nájmy, úroky a kompenzovat vlastní faktory produkce.

Přes pokles provozních dotací a podpor se při nárůstu celkové produkce i mírném zvýšení výrobní spotřeby zvýšila v souboru podniků celkem ČPH přepočtená na hektar zemědělské půdy o 1,9 % na hodnotu 16,7 tis. Kč/ha.

Čistá přidaná hodnota přepočtená na roční pracovní jednotku (AWU) za celý soubor sledovaných podniků se vůči předchozímu roku zvýšila o 3,8 % na hodnotu 665 tis. Kč/AWU, a to mimo jiné díky mírnému meziročnímu snížení pracovní síly (počtu AWU) v souboru podniků celkem o necelá 2 %.

U podniků právnických osob se hodnota ČPH/ha zvýšila o 2,1 % a dosáhla hodnoty 17,9 tis. Kč/ha. Hodnota ČPH/AWU se u PPO celkem zvýšila o 5,8 % na částku téměř 761 tis. Kč/AWU.

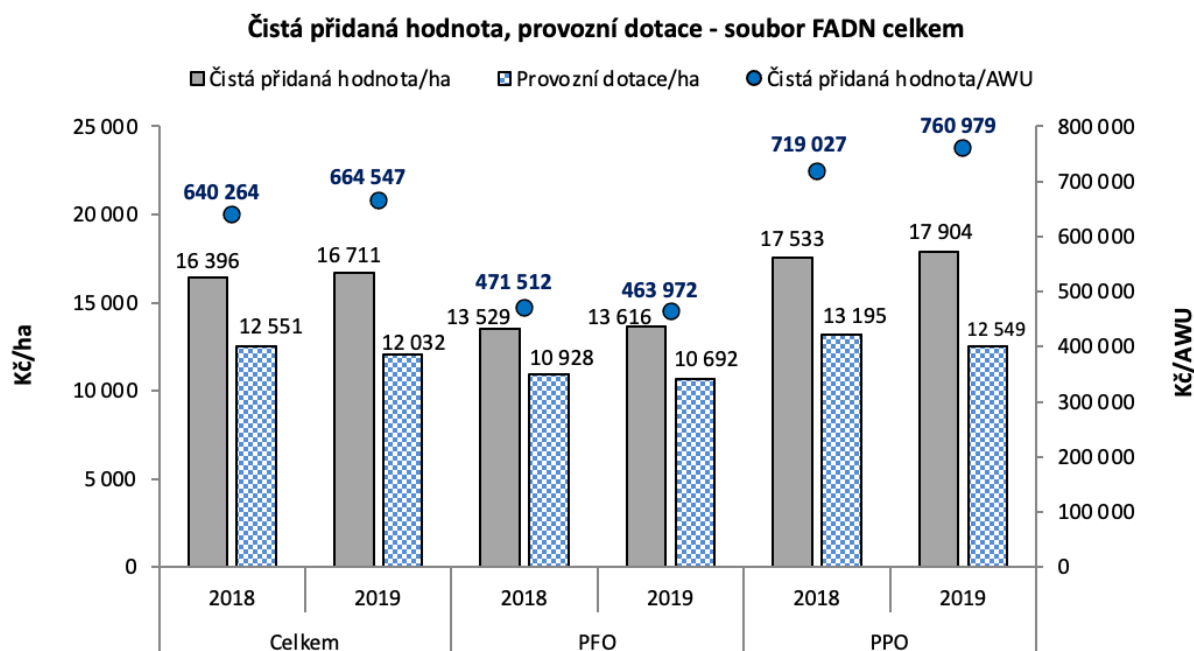
V souboru PFO zůstala čistá přidaná hodnota na úrovni předchozího roku (+0,6 %) a dosáhla tak na 13,6 tis. Kč/ha, souvisí to s téměř nezměněnou hodnotou celkové produkce (-0,8 %) a mírným poklesem výrobní spotřeby (-2,3 %) i provozních dotací a podpor (-2,2 %).

ČPH přepočtená na pracovníka u PFO celkem poklesla o 1,6 % na částku necelých 464 tis. Kč/AWU. Pracovní síla u PFO vzrostla o 2,3 % na hodnotu 2,93 AWU/100 ha, proto došlo, narozdíl od podniků právnických osob, k poklesu tohoto ukazatele. Průměrná ČPH/AWU podniků fyzických osob dosahuje pouze necelých 61 % průměrné hodnoty podniků právnických osob. Podniky PFO opět vykázaly nižší efektivitu práce s průměrnou hodnotou 2,93 AWU/100 ha, u podniků právnických osob byla hodnota o 0,58 AWU/100 ha nižší.

Důchod ze zemědělské činnosti (DZČ) je dalším ukazatelem ekonomiky podniku, zůstane po odečtení mzdových nákladů, nájemného a placených úroků od čisté přidané hodnoty a po přičtení investičních dotací.

Vzhledem k nárůstu externích faktorů (+4,7 %) a poklesu investičních dotací (-6,2 %) došlo i při růstu ČPH/ha, který však nestačil k vyrovnání, k poklesu hodnoty DZČ přepočtené na hektar zemědělské půdy v souboru podniků celkem o 4,7 % na částku 5,6 tis. Kč/ha. Ve skupině podniků právnických osob byl zaznamenán pokles hodnoty DZČ/ha o 7,0 % na 3,5 tis. Kč/ha a u podniků fyzických osob došlo ke snížení o 1,5 % na 11,0 tis. Kč/ha.

Podrobnější výsledky šetření FADN CZ včetně publikace Výběrové šetření hospodářských výsledků zemědělských podniků v síti FADN CZ jsou dostupné na webových stránkách FADN: www.fadn.cz.

Zdroj: Šetření FADN CZ